

Latvijas Sporta pedagoģijas akadēmijas 94 gadi

2011.gada 6.septembrī Latvijas Sporta pedagoģijas akadēmija atzīmēja savas augstskolas dibināšanas un Latvijas augstākās sporta izglītības 90 gadadienu, bet šobrīd uzsākta gatavošanās mūsu akadēmijas 95 darba gadu jubilejai 2016.gada 6.septembrī.

Nepieciešamība pēc speciālas mācību iestādes dibināšanas radās 1919.gada pavasarī, kad tā laika progresīvā prese atzīmēja, ka fiziskās audzināšanas teorētiskie jautājumi un organizācijas formas prasa to zinātnisku pamatojumu. Latvijas Izglītības ministrija akceptēja šo sabiedrības izteikto nepieciešamību un **1921.gada 6.septembrī Ministru Kabinets pieņēma lēmumu dibināt Latvijas Fiziskās izglītības institūtu (LFII)**. Studentus izglītojošā darbība tika sākta Rīgā, Nikolaja (toreiz Valdemāra) ielā 1 un praktisko nodarbību organizēšanai izmantoja skolu sporta zāles un stadionus. Institūta darbības pamatmērķis bija fiziskās audzināšanas skolotāju sagatavošana; fiziskās audzināšanas teorētisko un praktisko jautājumu risināšana; fiziskās attīstības un audzināšanas pārraudzība valstī. Institūta pirmais vadītājs bija Rumpmuižas skolas skolotājs Mārtiņš Krūze.

Institūtā mācības ilga 2 gadus un ietvēra 1400 stundas teorētisko un praktisko studiju kursus. Speciālistu sagatavošanā uzsvars tika likts uz viņu praktisko sagatavošanu, kas sastādīja 65,3% no visu studiju apjoma. Savukārt, praktiskajā sagatavošanā prevalēja vingrošana un tādas fiziskās aktivitātes, kas saistītas ar vingrošanu. Tas arī ietekmēja apstākli, ka tajā laikā skolās fiziskā audzināšana tika dēvēta par vingrošanu, bet skolotāji – par vingrošanas skolotājiem. 1922.gada 3.novembrī tika pārskatīts institūtā realizētais mācību plāns, ieviešot nosacījumu, ka katra no 21 mācību priekšmeta noslēgumā pie komisijas studenti turpmāk kārtos pārbaudījumu. 1922.gada 15.novembrī par institūta vadītāju iecēla ārstu Dr. Jēkabu Dilli.

1923.gadā LFII Pedagoģiskā komisija noteica izlaiduma eksāmenu prasības un saturu, kā arī apstiprināja dokumentu, ko saņēma tā laika absolventi. Izlaiduma eksāmenu prasības bija līdzīgas mūsdienu prasībām un viena no to nozīmīgākajām sadaļām bija – nodarbības vadīšana skolas vecuma bērniem un savas izvēlētās vadītāja darbības aizstāvēšana. Pirmie izlaiduma eksāmeni notika 1923.gada 23.-27.jūlijā un tā paša gada 8.augustā LFII Padome, rīkojoties saskaņā ar Ministru Kabineta 1921.gada 6.septembra lēmumu, nolēma izsniegt vai neizsniegt beigšanas diplomu, piešķirot vai nepiešķirot skolotāja tiesības. LFII savu darbību beidza 1925.gadā un tā pastāvēšanas 5 gados (1921.-1925.g.) tika sagatavoti un atestēti 79 vingrošanas (fiziskās audzināšanas) skolotāji.

Ņemot vērā fiziskās audzināšanas nozīmīgumu un nepieciešamību pēc fiziskās audzināšanas skolotājiem skolās, **1926.gada 2.oktobrī pie Latvijas Tautas universitātes atvēra Fiziskās audzināšanas institūtu (LTU FAI)**. LTU FAI darbības pamatā tika izmantotas bijušā institūta organizāciju, studiju vispārējo raksturu un prasības. Institūts darbojās pēc Izglītības ministrijas apstiprinātiem plāniem un programmām, studiju ilgums 3 gadi. Par LTU FAI vadītāju nozīmēja Izglītības ministrijas fiziskās audzināšanas inspektoru Voldemāru Cekulu.

LTU FAI savā darbības laikā (1929.-1940.g.) sagatavoja 189 fiziskās audzināšanas speciālistus, no kuriem 179 saņēma diplomu par institūta beigšanu, bet 10 – par studiju kursa noklausīšanos. Savu darbību LTU FAI izbeidza 1940.gadā un tā vadītājs Voldemārs Cekuls 1941.gada 14.jūnijā tika deportēts.

Laika periodā no 1921.gada līdz 1940.gadam institūtu absolvēja praktiskajam darbam sagatavoti 267 fiziskās audzināšanas skolotāji.

Latvijas Valsts fiziskās kultūras institūts (LVFKI) darbu uzsāka **1946.gada 1.janvārī** ar LPSR Tautas Komisāru Padomes lēmumu. LVFKI praktisko studiju darbu uzsāka 1946.gada janvārī Rīgā Aspazijas (toreiz Padomju) bulvārī 6, kur speciālu telpu nebija un mācību vajadzībām telpas bija jāirē. Situācija nedaudz uzlabojās 1946.gada 21.oktobrī, kad papildus tika piešķirtas telpas Kaļķu ielā 3. Savukārt, 1951.gadā institūts ieguva telpas Kalpaka (toreiz Komunāru) bulvārī 10 un Vēstures ielā 4. Infrastruktūras uzlabošanās notika 1959.gadā, kad uzcēla LVFKI mācību un sporta kompleksu Brīvības (toreiz Ļeņina) ielā 333.

Kā neatņemama sporta nozares augstskolas struktūrvienība visos laikos ir bijis Sporta klubs (SKIF), kas tika dibināts 1946.gada 4.oktobrī un visus augstskolas pastāvēšanas gadus tā darbinieki bija studentu un arī docētāju sportisko aktivitāšu organizētāji. Mūsu studenti visos laikos ir guvuši atzīstamus panākumus starptautiskajā līmenī, startējot un pārstāvot Latvijas un augstskolas izlašu komandu sastāvā gan pasaules, gan Eiropas, gan arī dažāda mēroga studentu sacensībās.

Augstskolā iegūstamo kvalifikāciju prestiža un ar to saistītais studentu skaita pieaugums, paaugstinātās prasības viņu profesionālajai sagatavošanai bija par iemeslu, ka 1982.gadā tika uzbūvēts vēl viens mācību un sporta bāzu korpusu, bet 1986.gadā – vieglatlētikas manēža. Pārveidi un paplašināšanos piedzīvoja arī 1959.gadā uzceltais 6 stāvu mācību korpusu un 1989.gadā institūta studenti ieguva papildus auditoriju telpas un kabinetus. 1994.gadā līdzās stadionam tika atklātas arī Zinātniskās laboratorijas telpas un šautuve.

LVFKI savas pastāvēšanas laikā līdz 1992.gadam sagatavoja 5522 speciālistus ar augstāko izglītību un 151 – ar vidējo speciālo izglītību.

1991.gada 5.novembrī Latvijas Republikas Tautas izglītības ministrija ar pavēli Nr.459 nosaka, ka turpmāk, lai pilnīgāk atspoguļotu augstskolas statusu un profilu, tās nosaukums būs **Latvijas Sporta pedagoģijas akadēmija (LSPA)**. Akadēmijas pirmā Satversme tika apstiprināta LR Augstākajā Padomē **1992.gada 10.martā**.

Augstskolai noteikto darbības uzdevumu veikšanai Akadēmijā darbojās Pedagoģiskā fakultāte un laika periodā no 1983. līdz 1991.gadam darbojās arī Treneru fakultāte.

Augstskolā studējošo skaits, salīdzinājumā ar 1946.gada rādītājiem, ir pieaudzis vairākkārt: no 2 mācību grupām 1946.gadā līdz 30 grupām, uzsākot 2015./2016.akadēmisko gadu.

Kvantitatīvi un kvalitatīvi pieaudzis ir arī akadēmiskā personāla skaits:

- 1946./1947.mācību gadā strādāja 38 pasniedzēji, t.sk. 1 profesors, 16 docenti, 7 vecākie pasniedzēji, 14 pasniedzēji un asistenti;
- 2015./2016.akadēmiskajā gadā augstskolā izglītojošo darbu nodrošina 62 docētāji, t.sk. 17 profesori, 12 asociētie profesori, 17 docenti, 8 lektori, 2 asistenti, 3 vadošie pētnieki un 12 pētnieki, no kuriem zinātniskais grāds ir 44 docētājiem.

Latvijas Sporta pedagoģijas akadēmija darbības 94 gados savā attīstībā izgājusi vairākus etapus:

- Latvijas Fiziskās izglītības institūts (1921.-1925.);
- Latvijas Tautas universitātes Fiziskās audzināšanas institūts (1925.-1940.);
- Latvijas Valsts fiziskās kultūras institūts (1946.-1992.);
- Latvijas Sporta pedagoģijas akadēmija (kopš 1992.gada 10.marta).

Augstskolas vadītāji un rektori:

- **Mārtiņš KRŪZE**, skolotājs (1921.-1922.);
- **Jēkabs DILLE**, ārsts (1922.-1925.);
- **Voldemārs CEKULS**, Izglītības ministrijas fiziskās audzināšanas inspektors (1925.-1940.);
- **Ivans LAZURKA**, armijas virsnieks, (1945.-1946.);
- **Jevgeņijs SRETENSKIS**, armijas pulkvedis, augstskolu pasniedzējs (1946.-1951.);
- **Nikolajs NEĻGA**, fiziskās audzināšanas speciālists, pedagoģijas zinātņu kandidāts, docents (1951.-1958.);
- **Aleksis AILIS**, sporta speciālists, docents, Nopelniem bagātais sporta darbinieks (1958.-1960.);
- **Jurijs BERDIČEVSKIS**, pedagoģijas zinātņu kandidāts, docents, Nopelniem bagātais fiziskās kultūras un sporta darbinieks (1960., 1962.);
- **Andrejs EĻVIHS**, vēstures zinātņu kandidāts, docents (1960.-1962.);
- **Vladimirs MAKSIMOVŠ**, pedagoģijas zinātņu kandidāts, docents, Nopelniem bagātais fiziskās kultūras un sporta darbinieks (1962.-1982.);
- **Ilgvars FORANDS**, pedagoģijas zinātņu kandidāts, profesors, Nopelniem bagātais fiziskās kultūras un sporta darbinieks (1982.-1988.);
- **Uldis GRĀVĪTIS**, pedagoģijas doktors, profesors (1988.-2008.);
- **Jānis ŽĪDENS**, pedagoģijas doktors, profesors (kopš 2008.gada).

Augstskolas absolventi laika periodā no 1921. līdz 2015.gadam (ieskaitot) = **9 855**

t.sk. pa gadiem:

1922.g.	27
1923.g.	12
1924.g.	11
1925.g.	29
1929.g.	24
1931.g.	18
1932.g.	22
1933.g.	18
1934.g.	5
1935.g.	24
1937.g.	2
1938.g.	30
1939.g.	3
1940.g.	43
1948.g.	21
1949.g.	36
1950.g.	57
1951.g.	44
1952.g.	61
1953.g.	78
1954.g.	93
1955.g.	106
1956.g.	83
1957.g.	92
1958.g.	127
1959.g.	162

1960.g.	134
1961.g.	123
1962.g.	123
1963.g.	109
1964.g.	94
1965.g.	89
1966.g.	74
1967.g.	86
1968.g.	139
1969.g.	148
1970.g.	155
1971.g.	147
1972.g.	151
1973.g.	148
1974.g.	178
1975.g.	147
1976.g.	172
1977.g.g	161
1978.g.	178
1979.g.	160
1980.g.	172
1981.g.	168
1982.g.	174
1983.g.	153
1984.g.	183
1985.g.	207

1986.g.	117
1987.g.	121
1988.g.	136
1989.g.	142
1990.g.	131
1991.g.	141
1992.g.	213
1993.g.	148
1994.g.	121
1995.g.	88
1996.g.	139
1997.g.	165
1998.g.	131
1999.g.	193
2000.g.	72
2001.g.	121
2002.g.	149
2003.g.	126
2004.g.	131
2005.g.	181
2006.g.	162
2007.g.	228
2008.g.	169
2009.g.	150
2010.g.	294
2011.g.	175
2012.g.	266
2013.g.	206
2014.g.	224
2015.g.	214

Visi augstskolā studējošie un sekmīgi to absolvējušie ieguva augstāko izglītību un tika sagatavoti darbam ļoti dažādās konkrētajam laika posmam atbilstošās kvalifikācijās kā:

- sporta (fiziskās audzināšanas) skolotāji;
- bioloģijas skolotāji;
- sociālo zinību (veselības mācības) skolotāji;
- anatomijas un fizioloģijas skolotāji;
- militārās mācības skolotāji;
- sporta veidu (vecākie) treneri;
- fiziskās kultūras (audzināšanas) pasniedzēji;
- izglītības un sporta darba menedžeri;
- aktīvā tūrisma menedžeri;
- fizioterapeiti;
- masieri;
- rekreācijas speciālisti.

LSPA ir vienīgā augstskola Latvijā, kura koordinē un veic pētījumus sportā, kā arī izglīto sporta zinātnes speciālistus. Līdz šim zinātniskā darbība augstskolā galvenokārt noritēja katedrās, bet šobrīd zinātniskie pētījumi tiek realizēti arī 9 zinātniski pētnieciskajās laboratorijās:

- Sporta psiholoģijas zinātniski pētnieciskā laboratorija,
- Sporta pedagoģijas attīstības zinātniski pētnieciskā laboratorija;
- Rekreācijas zinātniski pētnieciskā laboratorija;
- Augstu sasniegumu sporta zinātniski pētnieciskā laboratorija;
- Informācijas un komunikāciju tehnoloģiju zinātniski pētnieciskā laboratorija;
- Funkcionālo spēju un fizisko īpašību zinātniski pētnieciskā laboratorija;
- Fizioterapijas un sporta medicīnas zinātniski pētnieciskā laboratorija;
- Sporta vadības zinātniski pētnieciskā laboratorija;
- Kinezioloģijas zinātniski pētnieciskā laboratorija.

Turpinās darbs pie jaunu zinātniski pētniecisko struktūrvienību, piemēram, Rekreācijas un vides institūta, Skolotāju izglītības attīstības institūta, Kustību ergonomijas institūta izveides.

Kā tradīcija jau ilgu laiku ir ikgadējās docētāju un studentu zinātniskā konferences, kuru ietvaros tiek apobēti docētāju un studentu pētījumi. Kā loģisks šo konferenču rezultāts ir ikgadējs izdevums sporta zinātnē – LSPA zinātniskie raksti.

Sports gandrīz ikvienam LSPA studentam ir bijis kā neatņemama dzīves sastāvdaļa. Studentu aktīvais dzīvesveids nosaka gan viņu dzīves kvalitāti, gan profesionālo sagatavotību.

Latvijas Sporta pedagoģijas akadēmijas turpmākās darbības mērķis ir nodrošināt starptautiski atzītas kvalitatīvas studijas, attīstīt inovatīvu pētniecību sporta zinātnē un to integrēt studiju procesā, kas nodrošinātu kompetentu un konkurētspējīgu dažādu sporta speciālistu sagatavošanu Latvijā un starptautiskajam darba tirgum.

LSPA ilgtspējīgas augstākās sporta izglītības attīstības pamatvīzija ir:

Latvijas Sporta pedagogijas akadēmijas kolektīvs, apzinoties sava darba nozīmīgumu un nepieciešamību, balstoties uz 94 gadu darbības tradīcijām, turpinās nodrošināt iespēju iegūt kvalitatīvu augstāko sporta izglītību Latvijā.

